

Гуржій Т.О.
д.ю.н., професор, ФМТП
КНТЕУ
Коваленко Ж.А.
ФМТП
КНТЕУ

Правові засади адміністрування податків в Україні

Поеднання в Україні протягом 2014-2015 рр. стагнації та галопуючої незбалансованої інфляції призвело до розвитку в державі вкрай несприятливого економічного процесу – стагфляції. Світовий досвід показує, що єдиний шлях до її подолання – це перехід до нової політики форсованих інвестицій. У свою чергу необхідно активно вдосконалювати заходи фінансового регулювання. З огляду на зазначене одним із основних завдань держави в процесі подолання стагфляції є забезпечення фінансової стабільності.

Між іншим, податки, будучи основним джерелом доходів бюджетів, виступають фінансовою основою функціонування держави, а також виконують важливу роль у забезпеченні її фінансової стабільності.

Саме тому підвищення ефективності механізму правового регулювання адміністрування податків забезпечить: 1) поступальне реформування податкової системи; 2) прозорість в діяльності податкових органів; 3) зручність виконання платниками податкового обов'язку тощо.

Водночас останнє не може бути реалізоване у зв'язку із наявністю низки проблем у правовому регулюванні адміністрування податків, основними з яких є: 1) відсутність концептуального уявлення про зміст податкової політики та адміністрування податків, зокрема, за браком чітких стратегічних орієнтирів державна діяльність у сфері адміністрування податків набула безсистемного, неузгодженого та фрагментарного характеру; 2) системні вади вітчизняного законодавства і, зокрема, недоліки Податкового кодексу України, останній не розкриває та не систематизує, які ж грошові (податкові) зобов'язання є узгодженими, а які ні, та який порядок узгодження, не визначає поняття «посадова особа контролюючого органу», поверхнево регламентує обов'язки податкових органів та не передбачає конкретних видів відповідальності, а впроваджена система електронного адміністрування податку на додану вартість характеризується великою кількістю прогалин та суперечностей [1]; 3) надмірна ускладненість адміністрування податків [2], зокрема, порушення ст. 4 ПК України; 4) недостатня координація та неузгодженість дій органів державної влади у сфері адміністрування податків [3, с. 17]; 5) слабкий контроль за діяльністю податкових органів, зокрема, діяльність Державної фіскальної служби України протягом 2014-2015 рр. є найбільш закритою та не прозорою в порівнянні з більш ранніми періодами [5]; 6) невизначеність відповідальності посадових осіб податкових органів; 7) відсутність дієвої комунікаційної інфраструктури тощо [4].

Враховуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що проблематика має комплексний характер, її не вирішити за рахунок вжиття розрізнених, «точкових» заходів. Цілком очевидно, що вирішення окреслених проблем та поступальне реформування податкової системи нашої держави у проєвропейському напрямку можливе тільки у рамках комплексного підходу, заснованого на чіткій стратегії розвитку, яка б підкріплювалась дієвим механізмом реалізації і, зокрема, системою моніторингу та контролю.

Першочерговими кроками у відповідному напрямку мають стати: 1) розробка комплексу документів стратегічного планування (концепція, стратегія, програма) і, зокрема, Стратегії розвитку управління податковою системою та Плану дій щодо реалізації положень зазначеної стратегії; 2) створення при Міністерстві фінансів України Координаційної ради з питань контролю за діяльністю податкових органів; 3) системне оновлення чинного податкового законодавства, його перегляд на предмет колізій, прогалин і дублювання; 4) внесення до ПК України змін та доповнень, спрямованих на підвищення ефективності адміністрування податків.

Якщо говорити про зміни та доповнення до чинного податкового законодавства, то їх необхідно внести переважно в ПК України. Так, пропонується: 1) визначити поняття «посадова особа контролюючого органу»; 2) систематизувати узгоджені та неузгоджені грошові (податкові) зобов'язання та визначити порядок узгодження; 3) регламентувати право платників податків або самостійно обчислювати податки або уповноважувати на це податкові органи; 4) встановити, що сплата податків здійснюється шляхом їх автоматичного перерахунку до відповідного бюджету після досягнення узгодження обчисленої суми податку; 5) закріпити виключно безготівкову форму розрахунків; 6) визначити, що податкова звітність може бути подана лише в електронній формі; 7) поширити СЕА ПДВ на всі податки; 8) більш конкретно регламентувати обов'язки та відповідальність податкових органів.

Вжиття зазначених заходів в нашій державі стане основою для: 1) підвищення ефективності механізму правового регулювання адміністрування податків; 2) поступового переходу до абсолютно прозорої податкової системи; 3) покращення інвестиційного клімату; 4) завершення євроінтеграції; 5) входу у світову спільноту.

Список використаних джерел:

1) Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - № 13-14, № 15-16, № 17. - Ст. 112.

2) Рейтинг держав за блоком Paying Taxes-2017 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.pwc.com/gx/en/services/tax/paying-taxes-2017.html>.

3) Проценко Т.О. Правове регулювання адміністрування податків і митних платежів: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Т.О. Проценко; Ін-т законодавства Верховної Ради України. - К., 2008. - 36 с.

4) Paying Taxes 2016 / World Bank Group [Electronic resource]. - Available from: <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes-2016/paying-taxes-2016.pdf>.

5) Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.sfs.gov.ua. – Плани та звіти роботи.